

Lâm Bích Thủy

Cô Hạnh

Tuyệt vời làm sao ở người con gái ấy!!!

Nhắc đến những người bạn tâm đầu ý hợp của ba mà tôi không nhắc tới cô Châu thị Hằng là thiếu sót lớn. Bởi lẽ người bạn gái này để lại trong tâm trí ba tôi những tình cảm đẹp, hơn nữa cô là người tài trợ cho chuyến đi ra Huế để rồi từ Huế ba tôi viết vở kịch thc đầu tiên của nền văn học Việt Nam “Bóng giai nhân”

- là người mà vợ chồng nhà thơ Đông Hồ-Mộng Tuyết cổ tác hợp cho ba tôi ..

Người con gái ấy, ba tôi vô cùng ngạc nhiên bởi tâm hồn rộng mở của cô! Tâm sự với nhà nghiên cứu văn học Khổng Đức ba tôi viết:

“Kỷ niệm về Hà Tiên thì nhiều lắm và là cả một trời tình cảm Người bạn gái - người tôi viết ở mấy dòng đầu nơi bài hồi ký “Chiều chiều mây kéo về kinh” gửi Chế Lan Viên sáng nay. Đó là câu chuyện thuộc về tâm lý kỳ lạ và độc đáo, cho đến bây giờ tôi cũng chưa hiểu ra sao, một con người tốt tuyệt vời và cũng lãng mạn tuyệt vời. Thông thả tôi sẽ kể lại vài nét cho anh rõ. Đó là nguồn thơ tôi viết ra mấy bài . Sầm Sơn và Ca Thương của Trống Mái

Thôi xin dừng bút . Thư đã quá dài và hơi bận rộn.”

Kể lại sự gặp gỡ ban đầu với cô, ba cho biết: Lần vào Sài Gòn thăm nhà thơ Lê Trảng Kiều rồi theo ông lên Hà Tiên thăm vợ chồng nhà thơ Đông Hồ-Mộng Tuyết. Bác Mộng Tuyết té nhị tạc mọi cơ hội để hai người làm quen. Quê cô ở Hội An; tính tình hiền

lành, tốt bụng một cách lạ lùng. Cô bằng tuổi ba, qua lần gặp gỡ đầu tiên, hai người đều có cảm tình lẫn nhau. Lãng mạn làm sao, lần đầu tiên gửi thư cho chàng thi sĩ Xuân Khai, không biết rõ địa chỉ, ch loáng thoáng nghe chàng sống tại chùa Ông - Bình Định. Cô Hằng mạnh dạn gửi thư, trên bì thư đề :

Kính gửi : Thi sĩ Xuân Khai ở chùa Ông Bình định.

Ấy thế mà thư cũng đến đúng người cần tìm. Bài thơ “Xào xạc lá đa” mãi sau này ra Bắc ba mới viết, nhưng đó là dư âm của tình xưa lắng lại mà vào thơ.

Xào xạc sân chùa rụng lá đa

Tuổi thơ như thế đến tìm ta

Tiếng trong, tiếng đục nhòa nhân ảnh

Tô thếp bao nhiêu vẽ nhạt mờ

Thình thoảng trong sinh hoạt đời thường, tôi nghe đôi ba lần bà nhắc tên cô với sự trân trọng thấy rõ. Chuyện trò với bạn thơ bà cũng ca ngợi về người con gái có tâm hồn kỳ lạ này. Lúc đầu tôi không hề để ý, nhưng khi ông mất, lục lại đồng tài liệu lưu, tôi thấy có một xấp thư dày cộp, người gửi là Châu thị Hằng. Săn tò mò về người đàn bà mà bà trân trọng này, tôi thử đọc vài bức. Thư cô viết mang đựng một thứ tình cảm lạ lạ và trẻ trung làm sao..

Năm 2001, khi giúp má biên tập hồi ký “Yến Lan, nhớ mãi về anh” Tôi liền nhớ ngay đến cô và hy vọng rằng qua cô, tôi sẽ hiểu thêm về người cha của mình khi còn trẻ và tình cảm chân thật từ hai phía. Tôi biên thư gửi cô với lời khẩn cầu tha thiết: “Cô ơi ! chép cho cháu vài bài thơ của Xuân Khai đã tặng cô trong thời gian hai người còn giao lưu thư phú. Cháu đang giúp má cháu hoàn thiện hồi ký về ba. Cô sẽ là một nòng thư trong hồi ký của cháu nhé.

Nhưng cô hồi âm cho tôi bằng lá thư, chữ viết khó xem và không thẳng hàng. :

Hà Nội 18/2/2001.

Cháu Bích Thủy thân mến, cô xin cảm ơn cái thư của cháu! Viết hồi ký về ba mà có những tên người bạn của ba cháu là hay lắm. Hồi ký thêm phần sinh động thế mà cô không đáp ứng yêu cầu của cháu được. Cô xin cháu! Cô tha thiết đề nghị cháu đừng để tên cô vào một bài nào của cháu viết về ba cháu. Máy lý do cụ thể:

1/ Cô chỉ là người đọc và thích thơ của ba cháu. Đọc mà còn nhiều bài chưa hiểu ... Cô không biết gì về thi tứ thì làm sao là bạn của nhà thơ như nhà thơ Yến Lan nổi tiếng trên các báo...

2/ Ba cháu có tặng cô bài nào đâu! Có bao giờ nhắc tên cô đâu. Hãy làm theo ý ba cháu.

Cách đây năm sáu chục năm, cái tuổi sắp bước vào đời. Cuộc sống chưa biết gì về đời mà ba cháu đã gửi cho cô 3 tập giấy vở học trư với rất nhiều bài thơ với một lời dặn: “Chia nhau cất giữ vì sắp chiến tranh! Con người sẽ mất còn thơ sẽ sống mãi với đời” Thế mà cô không giữ được vì cô không biết cách giữ, vì chạy bom trong kháng chiến 9 năm đã mất hết rồi. Năm hòa bình cô mới ở Việt Bắc về (1956->1957) cô nhớ không chính xác. Có anh bạn của ba cháu nhà văn Nguyễn Đình (đồng hương với cô) gặp cô và kể chuyện cô biết ba cháu. Cô có nhờ anh Đình nói giúp với ba cháu: “Cô tạ lỗi là không giữ được mấy tập thơ ...”

3/ Trước 1945 làm được bài thơ nào ba cháu gửi ngay cho cô. Lúc ấy cô chuẩn bị đi kháng chiến, cô có báo cho ba cháu. Ba cháu chỉ viết lại có mấy câu: “Chắc là không còn gặp nhau, khi nào ốm đau thì nếu có thể hãy tìm gặp nhau” Năm 1996 cô mới biết ba cháu ốm. Cô đã viết thư vì chắc chắn là không đi thăm được! Ba cháu trả lời bằng 4 câu:

Cái hẹn năm xưa đã lỡ rồi
Để trong chờ đợi nóng lòng ai
Tay bưng thuốc đắng nhìn xuyên chén
Năm tháng còn trên mấy đốt tay
Hẹn (3/1972)

Chữ “Cái hẹn” của ba cháu tuyệt vời không phải lời hẹn ước của nam nữ, cũng không phải câu hò hẹn mà là cái hẹn không có ngày. cái hẹn khi ốm đau. Đúng là giọng và lời của một nhà thơ lão luyện! Mà là nhắc lại cái ngày xa xưa ấy cách đây 1/2 thế kỷ. Trong

bài “Độc ẩm”

*Uống ngậm đầu tiên những ước mong
Đưa mình trở lại chốn Thành Tô
Hồ Đông tưởng cạn từ năm ấy
Vời chén trà chuyên kết ban đầu*

Chữ tưởng cạn ba cháu dùng câu dùng chữ thì không ai giống được. Tính cách bộc lộ là rất muốn ngao du với thiên hạ, gặp lạ cảnh cũ, bạn xưa chưa quên vì nước Hồ (tức tình bạn của nhà thơ Đông Hồ-Mộng Tuyết) chưa cạn. Ba cháu có một nội tâm rất cac thâm, quên mình mà chỉ sống với thơ ca, kín đáo, thâm lặng không thích ồn ào, không thích dùng chữ “to lớn”.

Một lần nữa xin cảm ơn cháu và thiết tha đề nghị đừng viết tên cớ vào đâu hết.

Thân ái gửi thăm gia đình cháu

Năm tháng trôi qua, mỗi người đều có gia đình và con cháu để huê. Trong gia đình riêng, họ đều là người chồng, người vợ chung thủy, rất mực yêu thương cái tổ ấm của mình. Và dẫu cho cuộc sống còn nhiều bề bộn với bao toan tính, nhưng những kỷ niệm của họ người vẫn nguyên vẹn như ngày nào. Sau giải phóng, ba tôi về sống tại quê, với căn nhà cấp 4 xập xệ. Từ thủ đô Hà Nội, tháng nào có cũng thư vào thăm, quan tâm đến từng bữa ăn, viên thuốc cho ba tôi. Cô thật sự lo lắng đến sức khỏe của ông như người ruột thịt trong nhà. Mỗi lá thư là một lời chăm chút, động viên, là sự dõi theo bệnh tình, lời dặn dò thấu đáo rằng, đừng quên uống thuốc ngày uống mấy lần, uống vào lúc nào, lại còn dỗ dành ông như đứa trẻ. Trong xấp thư cô gửi, xin chép thêm một lá nữa để độc giả thấy điều tôi nói có đúng như thế không nhé.

Lá thư này, chữ có vẻ dễ đọc hơn

Hà Nội 10/2/1996

Kính gửi anh chị Yến Lan yêu quý

Anh Yến Lan ơi! Đêm qua anh có ngủ được không. Có ho nhiều không hả anh? Sáng dậy có thấy trong người dễ chịu không?

Mỗi lần chị đọc thư tôi cho anh nghe, anh hãy coi như tôi đang ngồi bên anh. Tôi đến thăm anh đấy mà. Tôi đang xoa những ngón tay của anh trong hai bàn tay tôi. Phải giữ cho ấm bàn tay, bàn chân. À anh có chịu khó hàng giờ uống một thìa xúp không nhỉ, rồi một thìa nước, thìa sữa nữa chứ!

Tôi kể về tôi nhá! Hôm qua có đêm thơ “Mừng Đảng, mừng xuân trên ti vi” anh có xem không? Có mở mắt không, anh nhìn có rõ không? Gần đây ti vi hay có mục này. Mấy nhà thơ cao tuổi hay ngồi lại đọc và ngâm những bài thơ hay. Thầy cô giáo cũng hay tổ chức cho các em sinh viên đọc thơ của mình. Tôi rất thích nghe nhưng không nhớ câu nào cả, chỉ thỉnh thoảng nhớ vài câu của anh Xuân Sách. “Nhà càng lộng gió, thơ càng nhạt”. Tôi bị mất son thị, cháy đen vì cứ ngồi nghĩ đến câu thơ này.

Bữa khác chỉ vì cười lúc đang ăn cơm bị sặc ho phải bỏ bữa cơm và câu: “Phật Tây Phương gây tôi thì béo” Nào tôi đã gặp anh Xuân Sách đâu nhưng tôi rất quý anh ấy. Giã, thật làm sao mà anh ấy đọc và tìm ra được một cái gì đặc điểm của mỗi nhà thơ, mà hàng trăm nhà thơ thì giỏi quá.

Tôi mới vừa đọc bài “Uống rượu với bạn đồng hương” trong cuốn “Hoa Với Rượu”. Đọc lại thôi chứ trước đây tôi đã đọc ở báo này rồi. Vui, vui và đầy nhựa sống. Nói về say thì không có câu nào và được với:

Đất say đất cũng lăn quay

Trời say mặt cũng đỏ gay ai cười.

Chị Yến Lan ơi! Hôm nay bệnh tình anh thế nào rồi hả chị? Chị đọc trước thư tôi, chỗ nào không nên đọc thì bỏ đi nhé. Tôi không biết thế nào nhưng tôi cứ cho là bệnh nặng rồi đấy. Chị cố dỗ cho anh ấy uống xúp một giờ một thìa chị ạ. Hiện nay có cháu nào cùng c với chị, các cháu thay phiên nhau xoa hai bàn tay hai bàn chân Phải giữ ấm cho bớt run. À mắt anh có còn nhìn thấy chữ to không Có nhìn được bức ảnh, hình không chị Chị bận lắm không phải trả lời thư cho tôi đâu, chị bảo cháu nào viết cho tôi vài câu ví dụ như

–hôm nay anh bớt ho. Anh vui hay buồn. Tôi rất thông cảm với chị”
Thân ái và ký tên:
Hằng

Tình cảm của họ thật đẹp! Tôi những mong có được một người bạn như ba có; bạn trai của tôi, khi bị từ chối là họ quên tôi ngay sau đó. Còn ba và cô, tuy mỗi người có gia đình riêng song họ vẫn quan tâm đến nhau. Tôi nhận thấy trong họ rất nhạy cảm về đạo đức và tình người. Vì thế, sao tôi có thể không đưa tên cô vào bất kỳ hồ ký nào của tôi viết về người cha mình! Tôi trân trọng tình cảm mà cô từng dành cho ba tôi. Tôi thay tên để cô an tâm về “hai mối liên hệ khác”. Thực ra cô quá lo xa, mỗi lá thư cô gửi cho ba tôi, má tôi đều cảm nhận được ở cô và ba tôi có chất chứa một thứ tình của hai người khác giới nhưng không phải là tình yêu nam nữ, dù rằng nó chứa rất nhiều màu sắc hay hay và khó nói lắm. Chẳng thế mà có lần má hỏi tôi và cũng như tự hỏi chính mình “Tại sao hai người thương nhau như vậy mà không lấy nhau nhỉ?” Tôi nhìn má và nhếch mắt cười, chậm rãi nói vào khoảng không “Nếu nói về tình bạn của hai người thì hơi quá, nhưng về tình yêu thì chưa thấy gì”. Má tôi cười rồi mắng yêu “Cha cái con này”

Hè năm 2002, ra thăm Hà Nội, tôi đem Hồi ký của má “Yến Lan nhớ mãi về anh” vừa xuất bản, tặng cô. Cô khoe cũng vừa xem bà giới thiệu trên Báo “Người Lao Động”. Nói rồi cô vào nhà lấy ra một sơ-mi cứng, màu hồng có vân đen, bên trong là những mảnh giấy nhỏ được cắt từ báo ra. Cô cẩn thận lấy từng mẫu báo đưa tôi xem, đều là những bài viết về nhà thơ Yến Lan. Tôi sững sờ một thoáng, thầm cảm ơn tình cảm thâm lắng mà cô dành cho ba tôi.

Trước khi quay vào Sài Gòn, tôi lại đến thăm cô lần nữa. Cô nhìn tôi cười, nói nhỏ “Cô xem xong Hồi ký rồi, cháu giúp cho má viết được hồi ký này là giỏi lắm! Còn điều này, cô là người Hội An chứ không phải người Nam Bộ đâu” Rồi cô tủm tỉm “Ba cháu là một người đặc biệt, rất khác với những người đàn ông khác. Ba ý nhá”. Có một cái gì đó ẩn chứa trong câu nói thêm rằng “kể từ kh

biết ba cháu đến nay, hễ đọc báo thấy có bài nào viết tên Yến Lan thì cô lập tức lấy kéo cắt và cắt cẩn thận, không sót một bài nào.”

Câu chuyện cô nói về ba tôi cũng chỉ dừng lại ở đó. Nhưng lời nhận xét “ba ý nhị lắm” cô nói mà như khơi dậy ở tôi sự tò mò sẵn có và tôi đã tìm ra cái ý nhị đó, ở chỗ này: “Khi đọc thơ của ba tôi trên báo, nghe trên đài, cô nhận ra ngay bài nào, đoạn nào, từ nào viết dành cho cô” (điều này, cô tự nói ra chứ không phải tôi thêm vào đâu nhé.)